

УДК 376-056.45

НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ

Кабанова Д.А.

Красноармійське педагогічне училище

У статті висвітлюються питання навчання й виховання обдарованих студентів. Формування духовної культури та соціально й суспільно активної особисті.

Ключові слова: обдарована та здібна молодь, творча особистість, дивергентне мислення, творчі здібності.

УЧЕБА И ВОСПИТАНИЕ ОДАРЕННЫХ СТУДЕНТОВ

Кабанова Д.А.

В статье освещаются вопросы учебы и воспитания одаренных студентов. Формирование духовной культуры и социально и общественно активной личности.

Ключевые слова: одаренная и способная молодежь, творческая личность, дивергентное мышление, творческие способности.

THE EDUCATION OF THE GIFTED STUDENTS

Kabanova D.A.

The questions of education of the gifted students, the formation of spiritual culture and socially active personality are discussed in the article.

Key words: gifted young people, creative personality, divergent thinking, creative capabilities.

Для сучасної України завдання збереження та примноження інтелектуального потенціалу, формування професійної національної еліти є більш ніж актуальним. Одна із ключових умов його вирішення – формування ефективної роботи з обдарованою та здібною молоддю:

створення умов для виявлення, розвитку, реалізації їх здібностей, а також соціальної підтримки талановитих учнів. Обдарована молодь – майбутній цвіт нації, інтелектуальна еліта, гордість, честь України, її світовий авторитет. І завдання педагогів полягає в тому, щоб дбайливо плекати таланти, починаючи з найменших літ.

Проблема обдарованості стала предметом дослідження багатьох науковців. Так, дослідження В.М. Дружиніна, О.В. Зазимко, Н.С. Лейтеса, М.Л. Смульсон, М.А. Холодної дали можливість визначити **особливості обдарованої молоді**: відчуття нового, чутливість до протиріч, парадоксів; уміння бачити незвичайне у звичайному, по-новому сприймати звичайне; відсутність заштампованості; здатність дивуватися; уміння вбачати проблему там, де, здавалося б, усе розв'язано; наявність дивергентного мислення, на відміну від конвергентного, лінійного, логічного, шаблонного, які орієнтуються на відомі тривіальні способи розв'язання проблеми. Ознаками дивергентного мислення є: багатство думок, здатність продукувати багато ідей; гнучкість, швидкість мислення, створення різноманітних рішень, альтернативність розв'язання, вміння змінювати спрямованість мислення; оригінальність, здатність знаходити нові, незвичайні комбінації, розкривати віддалені зв'язки між предметами, явищами, готовність до незвичайних асоціацій, нових напрямів думки; здатність довести розв'язання до кінцевого результату, доопрацювати його в деталях; виняткова допитливість, підвищений інтерес до таємниць природи, шляхів оволодіння цими таємницями, прагнення з'ясувати невідоме, зрозуміти причини явищ; захопленість, дослідницький хист; сміливість розуму, уяви; готовність до ризику, експериментування (але не авантюризм), до зустрічі з новим, незвичним; схильність студента до з'ясування самої суті, вимогливість; потреба самостійної напруженої розумової діяльності; прагнення шукати, творити; інтелектуальна активність та ініціатива (схильність розмірковувати за межами конкретної ситуації); оригінальність способів розв'язання наявних проблем; самостійна постановка, формулювання нових завдань, проблем; привабливість невизначених, хаотичних, безладних, асиметричних об'єктів, які можна привести до гармонії й естетичного ладу (почуття краси); можлива надзвичайна концентрація уваги, що доходить до ігнорування навколишніх подразників; здатність до творчої уяви, фантазії, що дозволяє поєднати відособлене, суперечливе; праг-

нення спрямувати шляхами, далекими від логіки та здорового глузду; натхнення та інтуїція як елементи творчої діяльності; уміння охопити суть основних взаємозв'язків, властивих проблемі.

Досліджуючи особливості прояву обдарованості в юнацькому віці, О.В. Зазимко дійшла висновків, що провідними проблемами цього віку є пошук сенсу життя та професійне самовизначення. У період юнацтва людина стикається з необхідністю осмислення глобальних питань, пов'язаних з особистісними цінностями, уподобаннями та вибором суспільно значущих пріоритетів. Отже, ідентифікуючи обдарованість в юнацькому віці, можемо не тільки забезпечити відбір відповідних кандидатів до спеціалізованих навчальних закладів, але й допомогти вирішити проблему професійного самовизначення юнаків і дівчат. Проте, щоб така допомога була ефективною, ідентифікація обдарованості не повинна бути самоціллю, тобто зводиться лише до встановлення того чи іншого рівня певного типу обдарованості. Виявлення обдарованості повинно сприяти усвідомленню особистістю своїх можливостей, розумінню особистих механізмів розвитку й творчості, озброювати позитивною інформацією щодо планованого успіху в діяльності. Обдарованих осіб у юнацькому віці вирізняє позитивний образ «Я», впевненість у своїх здібностях, сила характеру, наявність чітких прагнень.

За умов реформування системи національної освіти, піднесення ролі творчої особистості в суспільстві значної актуальності в Красноармійському педагогічному училищі набула система роботи з обдарованими студентами. Перспективним шляхом її розв'язання стала організація такого педагогічного процесу, що започаткував методіку пошуку та відбору обдарованої молоді та створив умови для розвитку їх природних творчих потенцій.

Кожна обдарована особистість – індивідуальність, яка потребує особливого підходу. Сприяння реалізації обдарування потребує організації особливого середовища, зокрема спеціальної освіти.

Ідея формування творчої особистості є провідною в роботі Красноармійського педагогічного училища. Це передусім створення такого навчально-виховного середовища, де формуються майбутні фахівці як креативні особистості, здатні забезпечити перспективний розвиток нашої держави. І в цьому контексті на перший план виходить організація роботи з обдарованою молоддю, головною метою якої є

створення умов формування інтелектуальної, творчої особистості майбутнього спеціаліста.

Особливе місце у виявленні та ідентифікації здібностей та обдарувань студентів займає спеціально організована аналітична діяльність викладачів із застосуванням як традиційних педагогічних методів, так і спеціальних психологічних методик, спрямованих на виявлення мотивації, професійної спрямованості студентів, рівня розвитку їх здібностей, креативності, особистісних якостей тощо.

Традиційно провідним напрямом навчання обдарованих студентів залишається залучення їх викладачами до науково-дослідницької роботи в наукових гуртках та проблемних групах, участі в конкурсах наукових робіт та олімпіадах зі спеціальності, а також у студентських наукових конференціях. Серед стратегій навчання обдарованих студентів частіше використовуються збагачення змісту навчального матеріалу, поглиблене вивчення предмета, диференціація та індивідуалізація навчання. Визнаючи ефективність проблемності в навчанні, більшість викладачів усе ж таки частіше застосовують у своїй роботі інформаційно-ознайомлювальні методи. Організація навчання обдарованих студентів передбачає здебільшого підготовку для студентів диференційованих завдань різного рівня за умови традиційного їх поділу на академічні групи. Лише в деяких вищих навчальних закладах реалізується навчання обдарованих студентів за індивідуальними програмами та поділ їх на спеціальні групи за рівнем здібностей. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності обдарованих студентів відрізняються різноманітністю та, як правило, мають професійну спрямованість.

Серед можливостей позааудиторної роботи у виявленні обдарованих студентів надається перевага проведенню конкурсів педагогічної майстерності, аукціонів педагогічних ідей, творчих конкурсів, різноманітних студентських олімпіад із предмета та спеціальності; організації діяльності педагогічного театру, студентських консалтингових груп тощо. Важливе значення в ідентифікації обдарованості майбутніх учителів має педагогічна практика, яка надає виключних можливостей для розкриття і розвитку здібностей і талантів студентів: вивчення передового педагогічного досвіду відомих учителів-майстрів, проведення під їх керівництвом нестандартних уроків, застосування новітніх методів

навчання й виховання, організація позанавчальної та виховної роботи, проведення засідань гуртків, клубів, секцій тощо.

Отже, можемо зробити висновок, що основними завданнями педагогічних колективів ВНЗ I-II рівнів акредитації в роботі з обдарованою студентською молоддю є створення креативного середовища, допомога в самореалізації їх творчих потреб. З огляду на психологічні особливості навчання й виховання обдарованих студентів основною вимогою до педагогів у роботі з ними є їх виховання й розвиток на засадах загальнолюдської гуманістичної ідеї; формування духовної культури; філософсько-світоглядну підготовку обдарованої молоді як основу визначення власної життєвої програми; визначення їх ціннісних орієнтацій; орієнтацію на індивідуальні програми розвитку творчої особистості; формування активної соціальної та суспільної особистісної.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бобир О.В. Особистісні характеристики юнацтва з різними формами обдарованості: автореф. дис.канд. псих. наук / О.В. Бобир. – Харків, 2005. – 22 с.
2. Деякі аспекти вирішення проблем навчання обдарованих дітей // Педагогічна підтримка обдарованості. – К.: Вид. дім «Шкіл. Світ», 2005. – 128 с.
3. Зазимко О.В. Психологічні основи ідентифікації технічної обдарованості в юнацькому віці: автореф. дис. канд. псих. наук: 19.00.07 / О.В. Зазимко. – Київ, 2003. – 25 с.
4. Обдаровані діти: виявлення – навчання – розвиток: психолого-дидактична система // Завуч. – 2003. – № 17-18 (спецвипуск). – С. 27-28.